1. İslamiyet'in Tarihçesi

 Görsel 2.1	**İSLAMİYET** **(Kimlik Kartı)**
Dinin Adı	İslamiyet, İslam اَلْإِسْلَامِيَّةُ اَلْإِسْلَامُ
Başlangıcı	İlk insandan günümüze
Peygamberi	Hz. Âdem ... Hz. Muhammed (sav)
Tanrı Düşüncesi	Allah (cc)
Temel Kaynak	• Kur'an-ı Kerim • Sünnet
İnanç Esasları	• Allah'a (cc) iman • Meleklere iman • Kitaplara iman • Peygamberlere iman • Ahiret gününe iman • Kadere iman
Akımlar	İtikadi Siyasi Mezhepler • Ehli Sünnet * Matüridilik * Eşarilik • Şiilik • Mürcie اَلْمُرْجِئَةُ MÜRCİE Fıkhi Mezhepler • Hanefi mezhebi • Şafi mezhebi • Maliki mezhebi • Hanbeli mezhebi
Nüfusu	1,91 milyar*
Doğduğu/Ortaya Çıktığı Bölge	Hicaz (Arabistan)
Yayıldığı Ülkeler	Ortadoğu, Afrika, Asya, Amerika, Avrupa'da bazı ülkeler

المرجئة İslâm'ın ilk dönemlerinde ortaya çıkıp ılımlı ve uzlaşmacı fikirleriyle tanınan itikadî ve siyasî fırka.

İslam tarihi insanlık tarihiyle özdeştir ve Müslümanlara göre İslam dini Hz. Adem'den Hz. Muhammed'e kadar gönderilen peygamberlerin tebliğ ettiği dinin ortak adıdır. Bu açıdan bakıldığında İslam hem ilk hem de son dindir. Özel anlamda İslam, miladi 7. yüzyıl başlarında Hz. Muhammed'e (sav) vahyedilen dinin adıdır. Genel anlamda ise Hz. Âdem'den bu tarafa vahiy yoluyla tekrar edilen, Allah'ın (cc) insanlık için öngörmüş olduğu yegâne inanç sistemidir. Bu inanç sisteminin özünü, Allah'ın (cc) emir ve iradesine teslimiyet (İslam) oluşturmakta ve adını da bu özelliğinden almaktadır. Dolayısıyla İslam, bütün peygamberlerin tebliğ ettiği dinin ortak adıdır.[1]

YORUMLAYALIM

"...O (Allah), gerek daha önce (gelmiş kitaplarda) gerekse bunda (Kur'an'da) size "Müslümanlar" adını verdi..."

(Hac suresi, 78. ayet)

Yukarıdaki ayeti vahiy geleneği açısından yorumlayınız.

* https://worldpopulationreview.com/country-rankings/religion-by-country, Erişim Tarihi: 21.12.2022.

1 Şinasi Gündüz, "İslam", Yaşayan Dünya Dinleri, s. 35-36; Talip Ayar, "İslam", Dinler Tarihi El Kitabı, s. 198.

<table>
<tr><th colspan="3">KRONOLOJİK İSLAM TARİHİ</th></tr>
<tr><th colspan="3">İnsanlık tarihiyle yaşıt olan İslam dini, özel anlamda miladi 610 yılında Hz. Muhammed’e (sav) gelen vahiyle birlikte başlar.</th></tr>
<tr><td rowspan="2">Hz. Muhammed (sav) Dönemi (610-632)</td><td>MEKKE DÖNEMİ</td><td>• 571: Hz. Muhammed (sav) doğdu.
• 610: İlk vahiy geldi. Üç yıl kadar yakın çevresini dine davet etti. Dördüncü yılda ilk cemaat oluşmaya başlamıştır.
• 615-616: Habeşistan’a hicret edildi.
• 617-620: Üç yıl boyunca Müslümanlara sosyal ve ekonomik açıdan boykot yapıldı.
• 622: Medine’ye hicret edildi. Hicret, İslam tarihi için milat oldu (Hicri takvim).
• Mekke Dönemi 13 yıl sürdü. Bu dönemde inen ayetlere Mekkî ayetler denilmektedir.</td></tr>
<tr><td>MEDİNE DÖNEMİ</td><td>• 622: Medine Sözleşmesi. Hz. Muhammed (sav), Müslümanlar, Yahudiler ve gayrimüslim Arapları kendi başkanlığında bir şehir devleti etrafında teşkilatlandırdı.
• 624: Bedir Savaşı. Mekkeli müşriklerle yapılan ilk büyük savaştı.
• 625: Uhud Savaşı. Mekkeli müşriklerle yapılan ikinci büyük savaştı.
• 627: Hendek Savaşı. Mekkeli müşrikler ve onların müttefikleriyle yapılan savaştı.
• 628: Hudeybiye Antlaşması. Bu anlaşma Mekkeli müşriklerle süregelen savaşları sona erdirdi. İslam’ın yayılmasında dönüm noktası oldu. İslamiyet Arap Yarımadası'nda hızla yayıldı. Müslüman olanların sayısında çok fazla artış oldu. Kur’an-ı Kerim bu antlaşmayı “apaçık zafer” (bk. Fetih suresi, 1. ayet.) olarak nitelendirdi.
• 628: Hayber’in Fethi. Müslümanlara güç kattı.
• 628: Hz. Muhammed (sav) Habeş, Bizans, Mısır ve Sasanî hükümdarlarına İslam’a davet mektupları gönderdi.
• 630: Mekke’nin Fethi. Bu zafer, bütün Arap Yarımadası'nın İslamlaşmasına kapı açtı.
• 632: Hz. Muhammed (sav) Medine’de vefat etti.
• Hz. Peygamber’in (sav) sağlığında İslam, Arap Yarımadası'ndaki en büyük güç hâline geldi.
• Medine Dönemi 10 yıl sürdü. Bu dönemde inen ayetlere Medenî ayetler denilmektedir.</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td>Dört Halife Dönemi (632-661)</td><td>• Hz. Muhammed’in (sav) vefatından sonra devlet başkanlığına (hilafet) sırasıyla Hz. Ebu Bekir, Hz. Ömer, Hz. Osman ve Hz. Ali geçti. İslam ilk kez bu dönemde Arabistan dışında yayılmaya başladı. Bu döneme “Dört Halife Dönemi ” ya da "Hulefayıraşidin Dönemi" adı verilmektedir.
• İlk üç halife döneminde Müslümanlar doğudan batıya, Atlantik’ten Pasifik’e kadar geniş bir coğrafyaya hâkim oldular. Fethedilen yerler arasında Suriye, Filistin, Irak, İran, Mısır, Kıbrıs, Trablus ve Horasan toprakları vardı. Bu bölgelerde halkın büyük bir kısmı İslamiyet’i kabul etti.
• Hz. Ali Dönemi'nde fetih yapılamadı. Bu dönemde siyasi ve dinî tartışmalar ve savaşlar oldu. Hz. Ali ve Hz. Âişe taraftarları arasında Cemel Savaşı (656), Hz. Ali ve Hz. Muaviye arasında Sıffin Savaşı (657) yaşandı.</td></tr>
</table>

Emeviler Dönemi (661-750)	• Emevi Devleti yaklaşık bir asır yönetimde kaldı. İlk yılları karışıklıkların bastırılarak devlet otoritesinin sağlanmasıyla geçti. • I. Velîd Dönemi'nde Mâverâünnehir, Sind ve Endülüs'ün İslam topraklarına katılmasıyla ülke sınırları Türkistan'dan Fransa'nın içlerine, Kafkaslar'dan Hindistan'a kadar genişledi. • Ömer b. Abdülaziz İslam'ı tebliğe özel bir önem verdi. Bu yolla Kuzey Afrika'da Berberîler ve Orta Asya'da Türkler arasında İslamiyet hızla yayıldı.

Abbasiler Dönemi (750-1258)	• Emevi Devleti'nin varlığına son veren Abbasiler, daha uzun süre yönetimde kaldılar. • Batıda ve doğuda bağımsız veya yarı bağımsız birçok hanedanlık ortaya çıktı. • 9. yüzyıldan itibaren nüfuz alanı başkent Bağdat ve çevresiyle sınırlı kaldı. • Bu dönem yeni fetih hareketleri olmadı. Ancak ilim, kültür, edebiyat, felsefe gibi alanlarda önemli çalışmalar yapıldı. Tercüme faaliyetlerine ağırlık verildi.

Endülüs'te İslamiyet (711-1492)	• Endülüs, Müslümanların 711-1491 yılları arasında hüküm sürdükleri İspanya topraklarıdır. • Endülüs Emevileri Dönemi (756-1031). • Benî Ahmer Emirliği (1238-1492). Hristiyan istilasından kurtulup iki buçuk asır ayakta kalabilmiştir. Endülüs'te İslam hâkimiyetinin son temsilcisidir. • Endülüs Dönemi İslam medeniyetinin ilim, kültür, edebiyat, felsefe gibi alanlarında zirvede olduğu bir dönemdi. Bu dönemde Endülüs medreselerinde eğitim alan pek çok Batılı düşünür, Avrupa'nın skolastik düşünceden kurtulmasında etkili oldu.

Selçuklular ve Osmanlılar Dönemi (11-20. yüzyıllar)	• Anadolu fethedildi ve İslamiyet burada yayıldı. • Miladi 11. yüzyıldan itibaren (1071 Malazgirt Savaşı) Türklerin Anadolu'ya gelişi başladı. • Sırasıyla Büyük Selçuklular, Anadolu Selçukluları, Anadolu beylikleri ve Osmanlılar Anadolu'nun İslamlaşma sürecini tamamladı. • Nizamiye Medreselerinin kurulmasıyla birlikte İslam medeniyetinde pek çok alanda öncü önemli âlimler yetişti. • Selçuklular ve Osmanlılar asırlar boyunca İslam dünyasının liderliğini yaptılar. • İstanbul'un fethiyle birlikte Osmanlı İslam dünyasının siyasi ve askerî alanda merkezi oldu; ilim, kültür ve sanatta eşsiz eserler ortaya koydu.

Hindistan, Çin ve Endonezya'ya İslam'ın Girişi	• Hindistan ve Çin'e İslamiyet'in girişi Arap ve İranlı tüccarlar vasıtasıyla oldu. • Hindistan, ilk kez Emeviler Dönemi'nde İslam'la tanıştı. Gazneliler, Gurlular, Delhi sultanları ve Babürlülerle buranın İslamlaşma süreci devam etti. • Çin'in önce kıyı bölgelerine ticaret amacıyla gelen Müslümanlar yerli kadınlarla evlenerek zamanla buraya yerleştiler ve kurdukları kolonilerle İslamiyet'in yayılmasında rol oynadılar. • İslamiyet, Endonezya adalarına Arap, İran ve Hint asıllı tüccarlar vasıtasıyla girdi. Daha sonra ticaret, yerli kadınlarla evlilik ve tarikatlar vasıtasıyla hızla yayıldı.

Kronolojik tarihçe için bk. : Azmi Özcan, "İslam: Doğuşu ve Yayılışı", Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, C 23, s. 27; Talip Ayar, "İslam", Dinler Tarihi El Kitabı, s. 208.

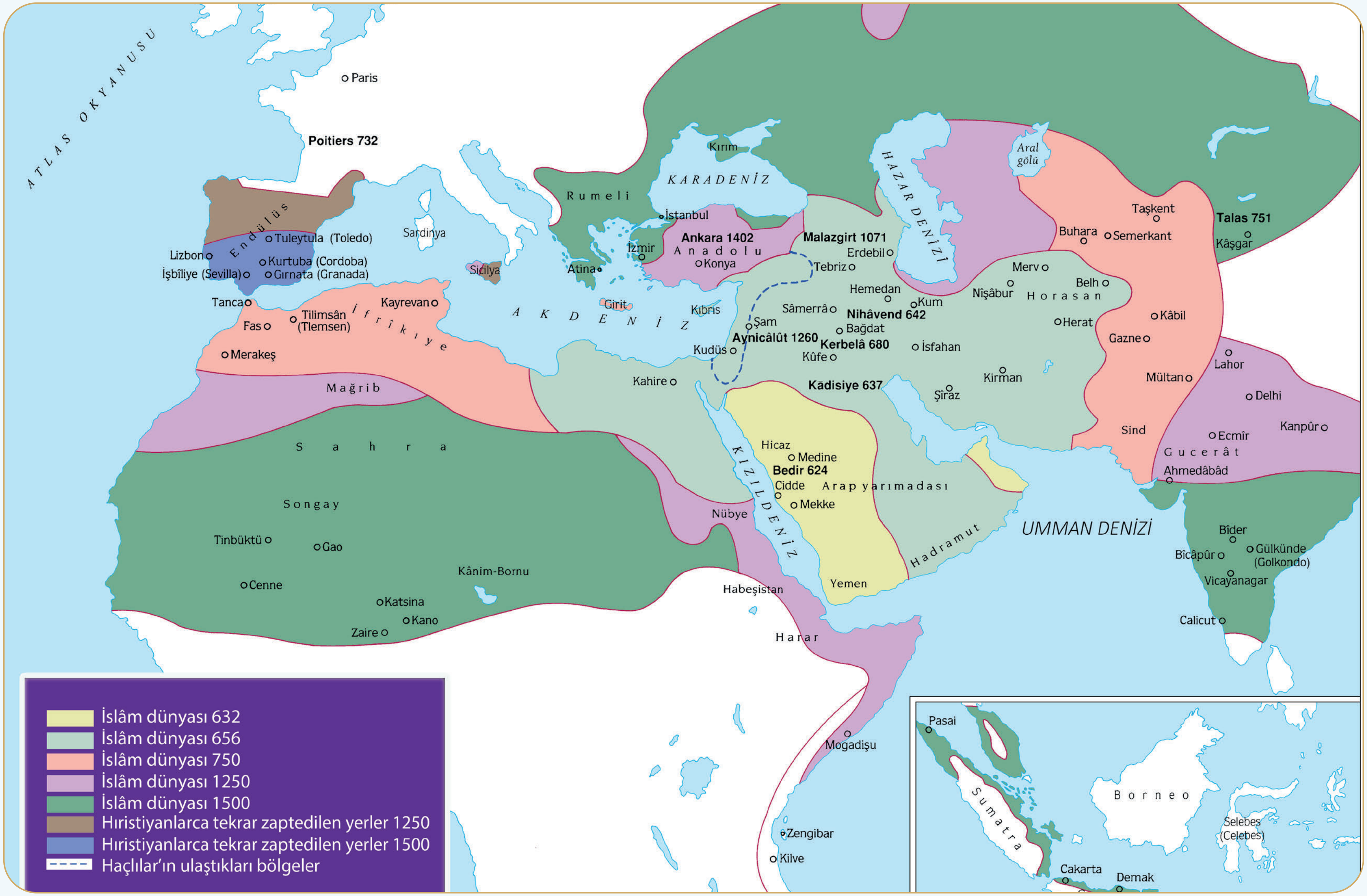

Harita 2.1: İslamiyet'in yayılışı (622-1500) *(Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, C 23, s. 28.)*

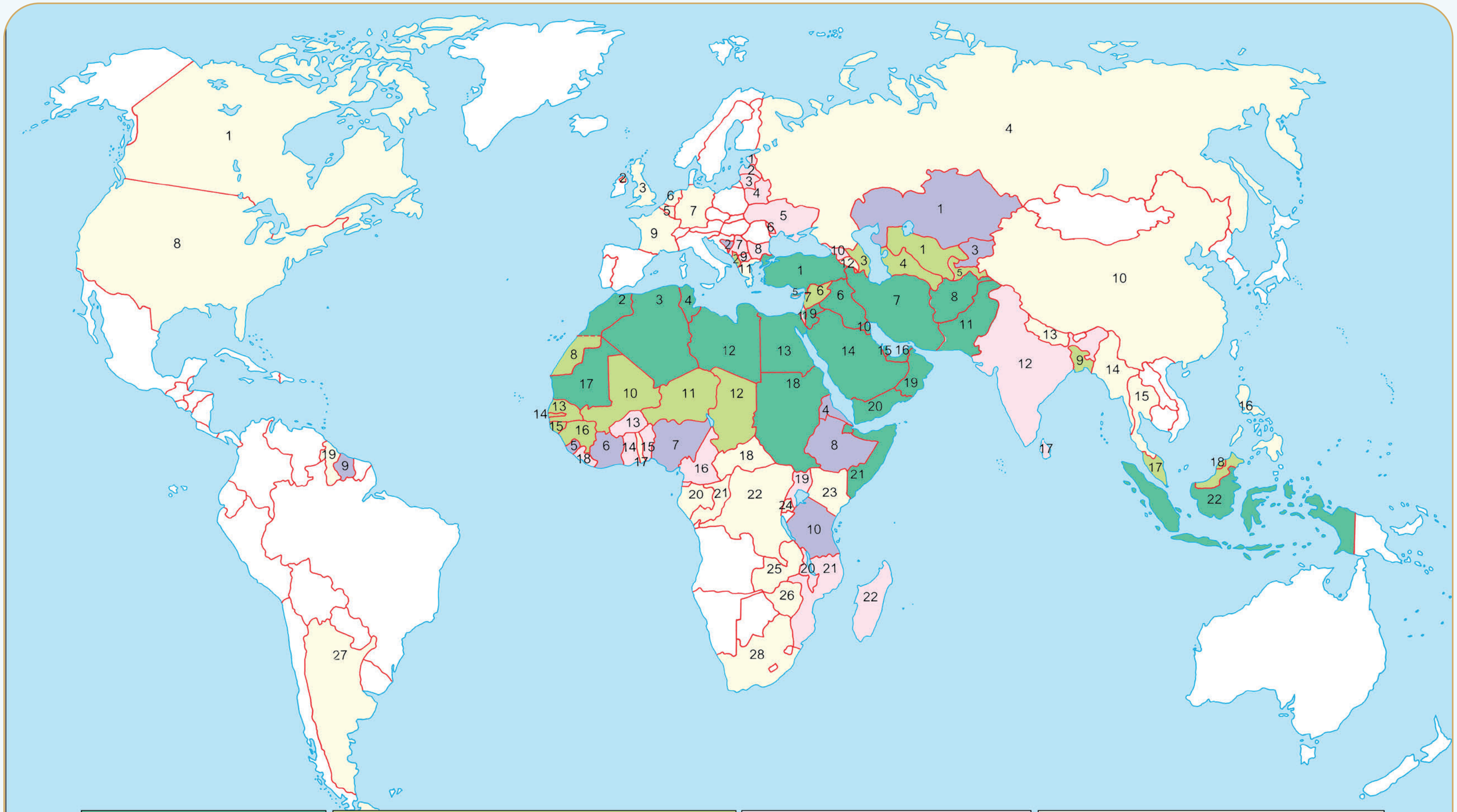

Nüfusunun %90'ından çoğu Müslüman olan ülkeler
1. Türkiye 2. Fas 3. Cezayir 4. Tunus 5. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti 6. Irak 7. İran 8. Afganistan 9. Ürdün 10. Küveyt 11. Pakistan 12. Libya 13. Mısır 14. Suudi Arabistan 15. Katar 16. Birleşik Arap Emirlikleri 17. Moritanya 18. Sudan 19. Umman 20. Yemen 21. Somali 22. Endonezya

Nüfusunun %50-90'ı Müslüman olan ülkeler
1. Özbekistan 2. Arnavutluk 3. Azerbaycan 4. Türkmenistan 5. Tacikistan 6. Suriye 7. Lübnan 8. Batı Sahra 9. Bengladeş 10. Mali 11. Nijer 12. Çad 13. Senegal 14. Gambia 15. Gine Bissau 16. Gine 17. Malezya 18. Bruney

Nüfusunun %20-50'si Müslüman olan ülkeler
1. Kazakistan 2. Bosna-Hersek 3. Kırgızistan 4. Eritre 5. Sierra Leone 6. Fildişi Sahili 7. Nijerya 8. Etiyopya 9. Surinam 10. Tanzanya

Nüfusunun %5-20'si Müslüman olan ülkeler
1. Estonya 2. Letonya 3. Litvanya 4. Beyaz Rusya 5. Ukrayna 6. Moldova 7. Sırbistan 8. Bulgaristan 9. Makedonya 10. Gürcistan 11. İsrail 12. Hindistan 13. Burkina Faso 14. Gana 15. Benin 16. Kamerun 17. Sri Lanka 18. Liberya 19. Uganda 20. Malavi 21. Mozambik 22. Madagaskar

Nüfusunun %1-5'i Müslüman olan ülkeler
1. Kanada 2. Kuzay İrlanda 3. İngiltere 4. Rusya Federasyonu 5. Belçika 6. Hollanda 7. Almanya 8. Amerika Birleşik Devletleri 9. Fransa 10. Çin 11. Yunanistan 12. Ermenistan 13. Nepal 14. Myanmar 15. Tayland 16. Filipinler 17. Togo 18. Orta Afrika Cumhuriyeti 19. Guyana 20. Gabon 21. Kongo 22. Zaire 23. Kenya 24. Burundi 25. Zambia 26. Zimbabve 27. Arjantin 28. Güney Afrika Cumhuriyeti

Harita 2.2: Müslümanlar'ın bulunduğu ülkeler ve nüfus oranları (Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi C 23, s. 33 'ten düzenlenmiştir.)